

სახალხო დიპლომატის ადგილი ქართულ და აფხაზურ პოლიტიკაში
Public Diplomat's position in Georgian and Abkhaz politics

ვაჟა კაკაბაძე
ეკონომიკის მეცნიერებათა დოქტორი, ინჟინერ-გეოლოგი
საქართველოს საინჟინრო აკადემიის წევრ-კორესპოდენტი,
სრული პროფესორი, მწერალი

Vazha Kakabadze
Doctor of Economics, Engineer-Geologist,
Georgian Engineering Academy Corresponding Member,
Honored Member of the J. Scientist Union,
Full professor, Writer

სტატია დაიწერა: 2018 წლის ნოემბერში.
გამოქვეყნდა: თბილისი, 2019 წელი,
ჟურნალი – „მატიანე“, #3, 17.1. 2019

The article was written in November 2018.
Published: Tbilisi, 2019,
Journal - "Matiane", # 3, 17.1. 2019

ანოტაცია: კავკასიაში, კერძოდ, საქართველოში, რუსეთის ხელისუფლების მხრიდან, განსაკუთრებული სახელმწიფო ინტერესების არსებობის შესახებ, უამრავი პოლიტიკური და სამართლებრივი ხასიათის დოკუმენტი არსებობს. ამ მხრივ, აღსანიშნავია, რუსეთის იმპერატორ, პეტრე პირველის მიერ, 1709 წელს, დატოვებული პოლიტიკური ანდერძი, სადაც ის კავკასიის რუსეთის გავლენაში მოქცევის მეთოდებზე საუბრობს. თითქმის 200 წლის შემდეგ, იგი რუსეთის პრეზიდენტის - დ. მედვედევის „თანამედროვე ანდერძმა“ ჩაანაცვლა. ამდენად, რუსეთის უმთავრესი და მუდმივი ინტერესი კავკასიაში ოდითგანვე იყო და არის გეოპოლიტიკური, გეოეკონომიკური და სამხედრო გავლენის შენარჩუნება-განმტკიცება. ამდენად, მცირე ერების გადარჩენის ერთ-ერთი გამოსავალია ორ დონიანი მოლაპარაკება კომპრომისების საფუძველზე, პირველ დონეზე აქტიური როლის შემსრულებელის სახელმწიფო, რომელმაც ყველა ღონე უნდა იხმაროს, რომ მოლაპარაკებაში ჩართოს რამოდენიმე ისეთი ძლიერი სახელმწიფო, რომლებსაც პრეტენზია აქვს მსოფლიო მართვაზე, ხოლო, მეორე დონეზე უნდა მოქმედებდეს სახალხო დიპლომატია, რომლის პრიორიტეტი უნდა იყოს კონფლიქტის მეორე მხარესთან კონფრომისების გზების დაგეგმვა.

საკვანძო სიტყვები: სახალხო დიპლომატია, კომპრომისი, მოლაპარაკება.

შესავალი, საკითხის განხილვისათვის: აფხაზეთი ყოველთვის საქართველოს განუყოფელი ნაწილი იყო. მეფის რუსეთის მიერ საქართველოს ანექსიის და, შემდგომში, 1921 წელს, საქართველოს ხელმეორე დაპყრობის შემდეგ, რუსეთი მუდამ ერეოდა ქართველთა და აფხაზთა ურთიერთობაში და საქართველოსგან ამ კუთხის მოწყვეტას ცდილობდა. აფხაზეთის ავტონომია, საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის

მთავრობამ, დამოუკიდებლობის გამოცხადების პირველივე დღეებში დაადასტურა. საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის კონსტიტუციის მიღებამდეც, აფხაზეთი საკმაოდ ფართო ავტონომიით სარგებლობდა. 1918 წლის 9 თებერვალს, მაშინ, როცა საქართველო ჯერ კიდევ არ იყო გამოცხადებული დემოკრატიულ რესპუბლიკად, თბილისში აფხაზეთა სახალხო საბჭოს და საქართველოს ეროვნული საბჭოს წარმომადგენელთა მოლაპარაკება გაიმართა. მიღწეული იქნა შეთანხმება, რომლის ძალითაც აფხაზეთს საქართველოს შემადგენლობაში ფართო ავტონომია ენიჭებოდა (**Из истории взаимоотношений грузинского, абхазского и осетинского народов**, 1990:11).

მაგრამ, ეს რუსეთის ინტერესებს ეწინააღმდეგებოდა და მან ჯერ საქართველოს წინააღმდეგ შენიღბული მოქმედებები დაიწყო, რაც გამოიხატებოდა სხვადასხვა დონის ავტონომიური ერთეულების შექმნით და შემდგომში კონფლიქტური ვითარების შექმნის საფუძვლები შექმნა აფხაზეთში, აჭარაში, ცხინვალის ოლქში. დასაწყისში აფხაზეთურ კონფლიქტს ქართულ-აფხაზეთური სახელი დაარქვა, მაგრამ, 2008 წელს ამკარად გამოიკვეთა, რომ საქართველოს პირისპირ რუსეთის შეიარაღებული ძალა და ინტერესი იდგა, დაუოკებელი სურვილი - კვლავ დაეჩოქებინა საქართველო და საკუთარი გავლენის სფეროში მოექცია იგი. აღსანიშნავია, რომ ყველა ახალ-ახალი კონფლიქტის ესკალაციას წინ უძღოდა მთელი რიგი მოვლენები. როგორც ომის წინა პერიოდის ქრონოლოგიიდან ჩანს, რუსეთის ხელისუფლება, საქართველოში ყველა ახალი აგრესიისათვის, ზედმიწევნით ემზადებოდა (**Svante E. Cornell, Johanna Popjanevski, Niklas Nilsson, 2008:3-9**).

მაგალითად, ვლადიმერ პუტინის ყოფილი მრჩევლის – ანდრეი ილარიონოვის აზრით, 2008 წლის ომისთვის მზადება, 1999 წელს, ვლადიმერ პუტინის რუსეთის ხელისუფლებაში მოსვლიდან დაიწყო. 1999 წლის სექტემბერში, ვლადიმერ პუტინმა, რომელიც 1999 წლის აგვისტოში, რუსეთის პრემიერ-მინისტრად დაინიშნა, ცალმხრივად მოხსნა, 1996 წლის 19 იანვარს, დსთ-ს ქვეყნების პრეზიდენტების მიერ დაწესებული აკრძალვა, რომელიც ჯარის ასაკის მამაკაცებს არ აძლევდა უფლებას, გადაეკვეთათ რუსეთ-საქართველოს საზღვარი, აფხაზეთის ნაწილში, რითაც რუსეთის ხელისუფლებამ აღნიშნული ხელშეკრულება დაარღვია. 2002 წლის 25 დეკემბერს, რუსეთის მთავრობამ, კიდევ ერთხელ დაარღვია 1996 წლის დსთ-ს ქვეყნების პრეზიდენტთა მიერ ხელმოწერილი ხელშეკრულება და რუსეთსა და აფხაზეთს შორის სარკინიგზო მიმოსვლა გახსნა. 2003 წლის ივლისში, რუსეთმა სოჭიდან სოხუმში გაგზავნა ტურისტული გემი და ამით 1992-1993 წლებიდან, აფხაზეთზე დაწესებული საერთაშორისო ემბარგო დაარღვია. 2000 წლის ნოემბერში, რუსეთის მთავრობამ, საქართველოს ცენტრალურ ხელისუფლებასთან შეუთანხმებლად და მისი ნების საწინააღმდეგოდ, საქართველო-რუსეთის საზღვრის აფხაზეთისა და ე. წ. „სამხრეთ ოსეთის“ მონაკვეთებზე, აფხაზეთსა და ყოფილ „სამხრეთ ოსეთის“ ავტონომიურ ოლქში მცხოვრები საქართველოს მოქალაქეებისთვის ცალმხრივად შემოიღო სავიზო რეჟიმი საქართველოსთან. დაარღვია არსებული ხელშეკრულება და ცალმხრივად გამოვიდა დსთ-ს უვიზო მიმოსვლის ხელშეკრულებიდან. იმავდროულად, გამარტივებული სავიზო რეჟიმი დაუწესა აფხაზეთს, აჭარას და ცხინვალის რეგიონს. შემდგომ წლებში და, ამჟამადც მიმდინარეობს, რუსეთმა საქართველოს ტერიტორიის მითვისების ახალი ტაქტიკა აირჩია, რომელმაც მცოცავი ანექსიის სახელით გახდა ცნობილი, დაიწყო აფხაზეთში აფხაზი მოსახლეობის სოციალური გენოციდი, რითაც აიძულებდა აფხაზებს აფხაზეთი დაეტოვებინათ. აფხაზმა ხალხმა დაინახა, რომ რუსეთის მზაკრული გეგმა და

მიხვდნენ, რომ რუსებს მხოლოდ აფხაზეთის ტერიტორია აინტერესებს და არა აფხაზეთის კეთილდღეობა და დამოუკიდებლობა; აფხაზეთში ეს გამოფხიზლებმა, რუსებმა შეამჩნიეს, ამდენად მათ აფხაზეთში დაიწყეს კრიმინალური ვითარების წახალისება, რომლის სათავეში სომეხი კრიმინალები მოაქციეს. ყოველივე ამის შემდეგ ქართველებისა და აფხაზეთის დაახლოების და ამით აფხაზეთის გადარჩენის მხოლოდ ერთი გზა დადგა: აფხაზეთის ისევ ქართველებთან დაახლოება. და, ამ პროცესში სახალხო დიპლომატიას აქვს დიდი უპირატესობა!

საქართველოს ანექსიის ძირითადი მიზეზი: საქართველო, თავისი გეოსტრატეგიული მდებარეობის გამო, საუკუნეთა მანძილზე, როგორც რუსეთის, ასევე, დასავლეთის წამყვან სახელმწიფოთა ინტერესის ობიექტი იყო, განსაკუთრებით კი აფხაზეთი. აფხაზეთი გეოსტრატეგიული მნიშვნელობა რუსეთისათვის, ძალიან არსებითია და საგრძნობლად აღემატება ამ რეგიონის ძალიან მცირე გეოგრაფიულ მოცულობას, სახელდობრ: აქ გადის საზღვაო გზა დასავლეთისკენ, რკინიგზა, რომელიც შესაძლოა გახდეს ევროპისა და აზიის დამაკავშირებელი, მიწის სიღრმეში მდებარეობს მრავალი კარსტული გამოქვაბულები, რომელიც კოსმოსური სამხედრო ტექნიკის განთავსებისათვის ხელსაყრელია. და: ვინც აკონტროლებს საქართველოს აკონტროლებს კავკასიას, კავკასია კი მსოფლიოს სტრატეგიული ცენტრია. ამიტომ რუსეთის საქართველოს ანექსიის კიდევ ერთი მთავარი მიზეზი ის არის, რომ საქართველო არ დაუახლოვდეს „ნატო“-ს და არ მოხდეს მისი გაწევრიანება ამ ორგანიზაციაში. რამეთუ, ანუ წინააღმდეგ შემთხვევაში ეს გაანულებდა რუსეთის კავკასიური ექსპანსიის შანსებს და სერიოზულ საფრთხეს შეუქმნიდა მის პოზიციებს რეგიონალურ და გლობალურ დონეზე.

ქართულ-აფხაზეთური სახალხო დიპლომატიის არსი:

ადამიანები მეტ-ნაკლებად მუდამ ინტერესდებოდნენ ურთიერთობის სხვადასხვა აქტუალური საკითხით; ურთიერთობები შეიძლება განვითარდეს მიკრო და მაკრო დონეზე. მაკრო დონეზე ძირითადად ასპარეზზე გამოდის სახელმწიფო, საზოგადოება და იშვიათად ინდივიდი, ხოლო, მიკრო დონეზე დასაშვებია სამივე სუბიექტის (სახელმწიფო, საზოგადოება, ინდივიდი) თანაბრი მოქმედება.

საზოგადოების ზღვრული ობიექტი სახელმწიფოების ურთიერთობაა, ხოლო ინდივიდის ან ადამიანთა ჯგუფის ზღვრული ობიექტი საზოგადოებრივი ურთიერთობებია, რომელიც საზოგადოების და სახელმწიფოს ინტერესების კონტექსტში განიხილება.

ურთიერთობები მოიცავს ისეთ მიმართულებებს როგორცაა ისტორია, პოლიტიკა, ეკონომიკა, გეოგრაფია, საერთაშორისო სამართლი, რელიგია. და, ისეთი საკითხების განხილვა როგორცაა: რატომ წარმოიშობა ომი? როგორ შეიძლება სტაბილურობის მიღწევა? რატომ არსებობს უზარმაზარი სოციალურ-ეკონომიკური უთანასწორობა ადამიანებს შორის?

ზემოთ აღწერილი ურთიერთობიდან ყველაზე უფრო გავრცელებულია და რთულია პოლიტიკური ურთიერთობა, რამეთუ პოლიტიკა ავტონომიურია ეკონომიკის, ეთიკისა თუ ადამიანის ცხოვრების სხვა სფეროებისაგან. ამიტომაცაა, რომ პოლიტიკის სფეროში ქმედებების შეფასება არა საყოველთაო ზნეობრივი ნორმებისა და წესების თანახმად ხდება, არამედ პოლიტიკური შედეგიანობის მიხედვით. ეს იმას არ ნიშნავს, რომ

პოლიტიკოსი მოქნილი უნდა იყოს, რამეთუ მისთვის უმაღლესი ზნეობა მისი ქვეყნის ინტერესებია. საერთოდ, პოლიტიკა უნდა გამომდინარეობდეს არა იქიდან, თუ რა უნდა იყოს, არამედ რეალური მდგომარეობიდან, იქიდან, რაც არის. ამ რეალურობიდან გამომდინარე პოლიტიკურ ურთიერთობაში მნიშვნელოვან ადგილს იკავებს სახალხო დიპლომატია, რადგანაც ის გარკვეულწილად თავისუფლდება გამომძალველ პოლიტიკისაგან ანუ ცალმხრივი ინტერესების დაკმაყოფილების პოლიტიკისაგან. ამასთან, სახალხო დიპლომატიას არ უნდა დაავიწყდეს, რომ – პოლიტიკური რეალიზმის თვალთ დანახული ურთიერთობა ეს გადარჩენისათვის დაუსრულებელი ბრძოლაა, ამდენად, მშვიდობის ქადაგება ეს მოქმედების ან თუნდაც კონფლიქტის მხოლოდ მოჩვენებითი ფორმაა, რომელიც მიზნის მიღწევის საუკეთესო ფანდია.

სახალხო დიპლომატია თავისი განვითარების დონით შეიძლება იყოს ადგილობრივი, რეგიონული და საერთაშორისო. აფხაზეთის კონფლიქტის შემთხვევა არის როგორც ადგილობრივი (აფხაზეთი საქართველო) ასევე რეგიონული ხასიათის, ვინაიდან თუკი გავითვალისწინებთ იმას, რომ საქართველოს გავლენა კავკასიაში მაღალია ქართულ–აფხაზური კონფლიქტი ხდება რეგიონული მნიშვნელობის და მაშინ აღნიშნული სახალხო დიპლომატია კავკასიური ძმობის იდეას უნდა ემსახურებოდეს, სადაც საქართველო ერთობის შემკვრელი და დამცველი ძალა უნდა იყოს. ამიტომ, შეიძლება ითქვას, რომ აქ კარგად გათვლილ რეგიონულ პოლიტიკასთან უნდა გვექონდეს საქმე, რომელშიც მნიშვნელოვან ადგილს დაიკავებს მოკავშირეობა, როგორც მეზობელი, ასევე სხვა სახელმწიფოების წარმომადგენლებთან ან ორგანიზაციებთან.

მოკავშირეობა ორმხრივ სარგებელს გულისხმობს, რომელშიც განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვს ერთსულოვნებასა და აზრთა ერთიანობას, რომელიც მუდამ უნდა არსებობდეს მოკავშირეთა შორის, როგორც ომის, ასევე მშვიდობის დროს. ზოგიერთ შემთხვევაში მოკავშირეობა, შეიძლება განიხილებოდეს როგორც იძულებითი ნაბიჯიც შექმნილი საგარეო-პოლიტიკური ვითარებიდან გამომდინარე და ეს იძულებითი ნაბიჯი საჭიროა კონფლიქტის რეალური სახის წარმოსაჩენად.

როგორც ცნობილია ეთნოსი ოდითგანვე დილემის წინაშე დგას განახორციელონ ინტეგრაცია მის მსგავს ხალხთან თუ დაუპირისპირდნენ, ეს ორივე მდგომარეობა ნებაყოფლობითია, მაგრამ იწვევს კონფლიქტს და, მეორე მხრივ, სურვილს მშვიდობის საჭიროების; ამდენად სახალხო დიპლომატიის ყველაზე უფრო დადებითი მხარეს სწორედ ის წარმოადგენს, რომ განსხვავებულთა თანაარსებობის პირობა შექმნას და ინტერესების შეთანხმება მოახდინოს.

სახალხო დიპლომატიის მოქმედების ოპტიმალური გეგმა:

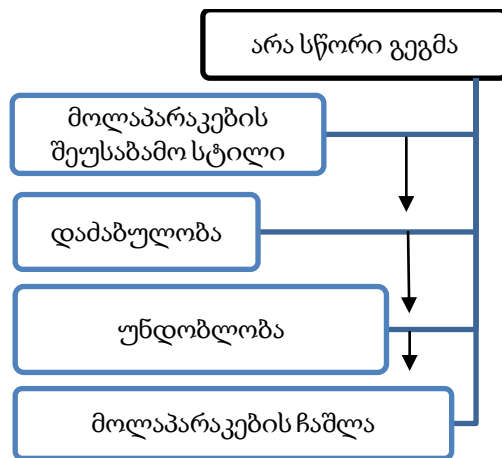
ნებისმიერ სახალხო დიპლომატიის განხორციელებისათვის სავალდებულოა შემდეგი კრიტერიუმების დაცვა:

1. ქმედება არ უნდა გაცდეს ხალხთა ურთიერთობის საერთაშორისო სამართლით აღიარებულ ნორმებს;
2. სახალხო დიპლომატიის მოქმედება უნდა ემსახურებოდეს ორივე მხარის ინტერესებს;
3. ქმედებით უნდა დადგეს უფრო მეტი პოზიტიური შედეგი, ვიდრე ზიანი, რომელიც არსებობდა.

ამ პირობებიდან გამომდინარე უნდა აიგოს მოქმედების გეგმა, შემდეგი საფეხურებით:

1. პრესით და ტელევიზიით გააცნოს თავისი საქმიანობის გეგმა და მიზნები;
2. დაამყაროს კავშირი იმ საზოგადოების ნაწილთან ვინც დაინტერესებულია ამ პროცესით;
3. დაინტერესოს საზოგადოების დანარჩენი ნაწილი და ჩართოს თავის საქმიანობაში;
4. დაამყაროს კავშირი კონფლიქტის მეორე მხარესთან;
5. კონფლიქტის მეორე მხარესთან გამონახოს საერთო ინტერესების სფერო;
6. დასვას პრობლემები და დასახასოს მისი გადაჭრის გზები;
7. განსაზღვროს ის სფერო ან მდგომარეობა რომლის უგულვებელყოფა შეუძლებელია და მოახდინოს მისი ერთობლივი დაკონსერვება;
8. ხელი შეუწყოს ერთობლივი ღონისძიებების განხორციელებას – მეცნიერების, კულტურის, განათლების და სპორტის სფეროში;
9. მიღწეული შედეგებიდან გამომდინარე დასახოს ახალი მოქმედების გეგმა.

სახალხო დიპლომატიამო მოლაპარაკების გეგმა ქმნის გადაწყვეტილების მიღების თანმიმდევრული ციკლს, მაგრამ თუ მოლაპარაკების გეგმა არ შეესაბამება რეალობას და ის ცუდათაა დაგეგმილი მაშინ მოლაპარაკების პროცესს მივეყვართ უარყოფით შედეგებამდე, რომლის ალგორითმი ქვემოთ მოყვანილ ნახაზზე გამოხატული (ნახ. 2. მოლაპარაკების ჩაშლის ალგორითმი).

ნახ. 2. მოლაპარაკების ჩაშლის ალგორითმი

ქართულ-აფხაზური სახალხო დიპლომატიის შეფასება: განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია აფხაზეთის აქამინდელი მდგომარეობა, რამეთუ დასავლეთ ქვეყნების დაინტერესება აფხაზეთით შემცირდა ვინაიდან წარმოიქმნა დაინტერესების უფრო მნიშვნელოვანი გარემოება და საფრთხე – უკრაინის კონფლიქტი. ამ გარემოებამ გარკვეულწილად იმოქმედა საქართველოს ხელისუფლებაზე და მთავრობაზე, და აფხაზური კონფლიქტის მოგვარების უიმედობა გაჩნდა „სულერთია მაინც არაფერი არ გამოგვივა“ რამაც ჩამოაყალიბა უკან გადადგმული ნაბიჯის დაბალანსების სტრატეგია.

პირველი, როგორც უკვე აღვნიშნეთ დასავლური ქვეყნების მიერ აფხაზეთის კონფლიქტის დაინტერესებით არის გამოწვეული და, ასევე გამოწვეულია აშშ-ს მხრიდან დახმარების შემცირებით და რუსეთის კატეგორიული განცხადებებით, რომ: „მზად არიან საქართველოსთან ადადგინონ დიპლომატიური კავშირი, მაგრამ აფხაზეთისა და სამხრეთ ოსეთის საკითხების განხილვის გარეშე“, ხოლო მეორეს წარმოშობის მიზეზია ქვეყნის შიგნით არსებული პოლიტიკური ვითარების შენარჩუნების აუცილებლობით, რომ არ წარმოიშვას ახალი პოლიტიკური კრიზისი, რომლის ლეიტმოტივია გეოგრაფიულად ახლოს მდებარე და აგრესიული სახელმწიფოს დაბალანსება, გეოგრაფიულად შორს მყოფი სახელმწიფოს მეშვეობით.

სახალხო დიპლომატიაში მოლაპარაკება ითვალისწინებს ერთობლივი ძალისხმევით ურთიერთმისაღები გადაწყვეტილების ძიებას. ისინი ცვლიან ინფორმაციას საკუთარი ინტერესებისა და პრიორიტეტების შესახებ, ერთობლივად მუშაობენ იმ პრობლემების იდენტიფიცირებისთვის, რომლებიც მათ აშორებთ, გონებრივი შტურმით არჩევენ საპირისპირო ინტერესების დაახლოების ალტერნატივებს და ერთობლივად აფასებენ მათ საერთო კეთილდღეობის პოზიციიდან. მაგრამ ქართველებსა და აფხაზებს შორის გახსნილი დისკუსია ყოველთვის არ არის მიზანშეწონილი. აფხაზეთის მხარეს შესაძლოა შეეშინდეს, რომ პოზიციის გამოამკარავების შემთხვევაში რუსეთი მათ მიმართ განახორციელებს დამსჯელ ღონისძიებას. ასეთ შემთხვევაში უმჯობესია ფარული ურთიერთობაზე გადასვლა ან მხოლოდ პრობლემის არსებობის მიზეზების დაფიქსირება, რამეთუ ეს სტრატეგია ამცირებს ხელმეორე ესკალაციის წარმოშობის საშიშროებას. საკითხის ასე დასმა არ უქმნის საფრთხეს დაპირისპირებულ მხარეებს ვინაიდან ასეთი მიდგომა ხელს შეუწყობს ისეთი კომპრომისების და ისეთი ინტეგრალური შესაძლებლობების აღმოჩენას, რომელიც ორივე მხარის ინტერესებს დააკმაყოფილებს და, ამასთან, არ გააღიზიანებს რუსეთს.

დღევანდელ ვითარებაში აქტიურ ურთიერთობაზე გადასვლა დაკავშირებულია რისკთან, ვინაიდან აქტიურ მხარედ საქართველო გამოვა და ამან შეიძლება გადაწყვეტილების ცალმხრივ პოზიციამდე მიგვიყვანოს. გადაწყვეტილების ცალმხრივად ძიებამ კი შეიძლება შეასუსტოს აფხაზების აქტიურობა და მათში ეჭვი წარმოქმნას. როგორც წესი გარკვეული დროის გასვლის შემდეგ იწყება კონფლიქტის მოგვარების დაწყება, მაგრამ მესამე ძალის არა სასურველი ჩარევა, მოლაპარაკება, მკვდარ წერტილამდე დაყავს და ისევ საჭიროა დრო, რომ ხელმეორედ დაიწყოს მოლაპარაკება. ამ დროს დრო რუსეთის სასარგებლოდ მოქმედებს და ის უკვე შესაძლოა როგორც მოლაპარაკების მესამე მხარე კი არა, არამედ უშუალოდ მოლაპარაკების მეორე მხარედ მოგვევლინოს.

როგორც ცნობილია პრობლემის წარმატებულ გადაჭრას მივყავართ იმ შედეგებამდე, რომლებიც შეიძლება განვიხილოთ როგორც კომპრომისები, შეთანხმებები გამარჯვებულის გამოვლენის პროცედურებზე და ინტეგრალური გადაწყვეტილებები.

I. მოლაპარაკებაში კომპრომისი წარმოადგენს იმ შეთანხმებას, როდესაც ორივე მხარის თანხვედრა ხდება ყველასთვის გასაგები განზომილების შუა წერტილში, მაგალითად:

ა). მხარეები შეიძლება შეთანხმდნენ დათმობის ისეთ სიდიდეებზე, რომელიც მათ საწყის პოზიციების შუალედი იქნება ანუ შექმნან თავისუფალი ეკონომიკური ზონა;

ბ). მოლაპარაკების მხარეებმა მოლაპარაკება დაიწყონ ახალი ათვლის წერტილიდან, მაგალითად კონფედერაციის შექმნით ერთიანი კონსტიტუციით;

კომპრომისი ორივე მხარისთვის ან ძალიან კარგია, ან ძალიან ცუდი. მაგრამ უფრო ხშირად კომპრომისი ორივე მხარისთვის საშუალო შედეგს იძლევა, სამაგიეროდ დამაბულობის ხარისხი იკლებს და შესაძლოა კონფლიქტი სრულად აღმოიფხვრას. საერთოდ უნდა აღინიშნოს, რომ უამრავი კონფლიქტი სწორედ კომპრომისით მთავრდება.

II. შეთანხმებები გამარჯვებულის გამოვლენის შემთხვევაში ხდება გამარჯვებულის გამოვლენა, ანუ წესი, რომლის მიხედვითაც ერთი მხარე მიიღებს ყველაფერს, ხოლო მეორე - არაფერს, ან ძალიან ცოტას. ჩვეულებრივ იყენებენ რამდენიმე ასეთ პროცედურას:

ა). ძალათა უპირატესობის გამოვლენის საფუძველზე ხდება გამარჯვებულის დასადგენად;

ბ). შეადარებენ მოთხოვნილებებს და გამარჯვებას მიანიჭებენ იმას, ვინც უფრო მეტადაა შეწუხებული არსებული ვითარებით;

გ). საკითხის გადასაწყვეტად მიმართავენ მესამე მხარეს და გამარჯვება ერგება იმას, ვისი პოზიციაც ყველაზე ახლოსაა მომრიგებლის პოზიციასთან.

(III) მოლაპარაკების პროცესში ინტეგრალური გადაწყვეტილებათა მიღება ანუ შედეგიანობა ისაა (ვლინდება), რაც ერთმანეთს მოარგებს კონფლიქტის მხარეების ინტერესებს და ეფუძნება ალტერნატივების სისტემას, რაც წარმოშობს ახალი გადაწყვეტილებების წარმოქმნის შესაძლებლობას, ამიტომ უფრო სწორი იქნება, თუ ვიტყვი, რომ ჩვეულებრივ, ინტეგრალური გადაწყვეტილებები შემოქმედებითი აზროვნების შედეგია და ისინი შეიძლება მოიფიქროს კონფლიქტის თითოეულმა მხარემ ცალ-ცალკე, ან ორივემ ერთობლივი მუშაობით, ან მესამე მხარემ, როგორც მედიატორმა, რამაც შესაძლოა მოლაპარაკება უსასრულოდ ხანგრძლივი გახადოს.

III. მოლაპარაკების ინტეგრალური შედეგი მოიცავს შემდეგ აზრობრივ სისტემას უარყოფითს (ა) და დადებითს (ბ):

ა). უარყოფითი: თუ ასპირაციები მაღალია და მხარეები დათმობის წინააღმდეგნი არიან, კონფლიქტის გადაჭრა შეუძლებელი ხდება, მანამ სანამ მხარეთა ინტერესების გაერთიანების გზა არ მოიძებნება მესამე მხარის დახმარებით და მესამე მხარის ინტერესების გათვალისწინებით;

ბ). დადებითი: გადაწყვეტილებები, რომლებიც გულისხმობს მაღალ ერთობლივ მოგებას, ეკონომიკური მოგებიანობით, ურთიერთობები ხდება ღირებული და, თავის მხრივ, მომდევნო პროცესს უწყობს ხელს. ამ შემთხვევაში ჩვეულებრივ, ინტეგრალური გადაწყვეტილებები კეთილდღეობას მატებს იმ უფრო ფართო საზოგადოებას, რომლის წევრებიც არიან უშუალოდ კონფლიქტის მხარეები. მაგრამ, მესამე მხარე რჩება თამაშგარე მდგომარეობაში, რაც ჩვენს რეალობაში ძნელად წარმოსადგენია, რამეთუ რუსეთი ისეთი მხარეა, რომელიც კონფლიქტში მთავარი მოთამაშეა.

თითქოს–და მოლაპარაკებაში ყველაზე სასურველია ინტეგრალური გადაწყვეტილებები და ამ მიდგომას შეაქვს უფრო დიდი წვლილი მხარეთა ურთიერთობასა და საზოგადოების საერთო კეთილდღეობაში, ვიდრე ამას აკეთებს კომპრომისი და შეთანხმებები გამარჯვებულის გამოსავლენად. მაგრამ, არსებული

რეალობიდან გამომდინარე აფხაზებისათვის და ქართველებისათვის უფრო ხელსაყრელია კომპრომისების მოლაპარაკების ფორმა, რადგანაც უფრო მეტი ალბათობაა, რომ მოლაპარაკება მიგვიყვანს სასურველ შედეგებამდე მოლაპარაკებაში ჩართული ყველა მხარისათვის. გარდა ამისა, მათ აქვთ ტენდენცია, შეასუსტონ კონფლიქტური ვითარების განცდა. ხოლო, ინტეგრალური გადაწყვეტილებების მიღება ყოველთვის არ არის შესაძლებელი, რამეთუ გარემოებათა უმეტესობაში ინტეგრალური პოტენციალი შეიძლება უფრო მაღალი იყოს, ვიდრე ამას მხარეები აცნობიერებენ. ვინაიდან ასპირაციები შესაძლოა ძალიან მაღალი იყოს გამოხატული სხვადასხვა ფაქტორებში, კერძო: დროის ზეწოლა - მაღალი, კონფლიქტის გაღრმავების და გაფართოების შიში - მაღალი.

სახალხო დიპლომატია უნდა ემყარებოდეს შემდეგ კონცეფციებს:

ა. დროითი ღირებულების კონცეფცია, რომელიც იმაში გამოიხატება, რომ დროს კონფლიქტის დარეგულირებაში აქვს დიდი მნიშვნელობა და აქცენტი გაკეთებულია დროის რაციონალურ გამოყენებაზე. ამ კონცეფციის გამომწვევი მიზეზებია: აგრესიის ზრდა; რისკი - კონფლიქტი მომავალში შეიძლება არ დარეგულირდეს; კონფლიქტის დაკონსერვება;

ბ. კომპრომისის აუცილებლობის კონცეფცია. სახალხო დიპლომატიის კონცეფციის ეს თეორია გულისხმობს, რომ მოლაპარაკების მხარეებს შორის შეიძლება წარმოიშვას ინტერესთა კონფლიქტი. და, ამ მოლაპარაკებას მაშინ ექნება შედეგი თუკი მხარეები გამონახავენ კომპრომისს.

გ. კომპრომისებისა და რისკის კონცეფცია, რომელიც მდგომარეობს იმაში, რომ მოლაპარაკებაში რაიმე დათმობა დაკავშირებულია სხვა ახალ დათმობასთან. ამასთან მათ შორის პირდაპირი კავშირი არსებობს: რაც უფრო დიდია დათმობა, მით უფრო მაღალია რისკის ხარისხი;

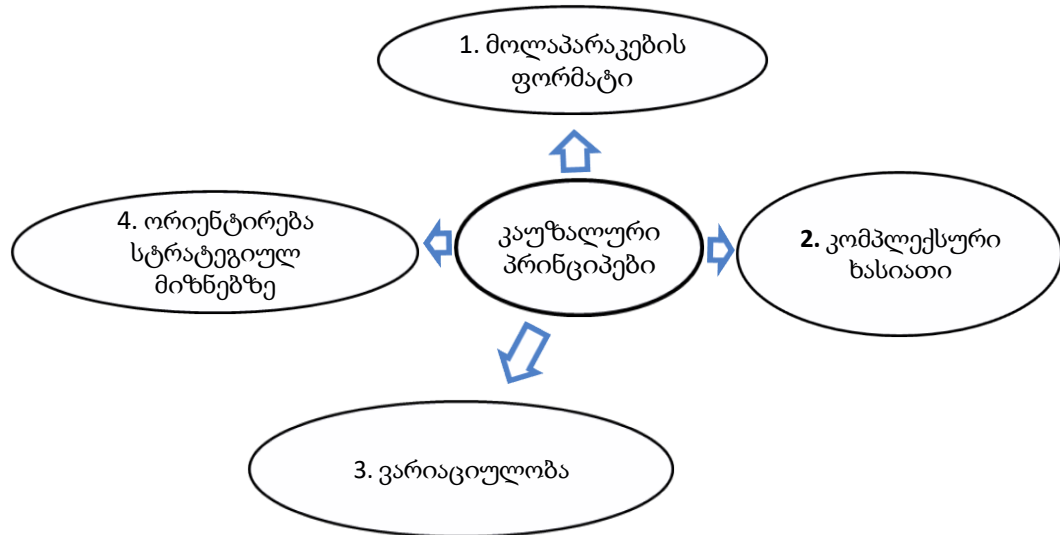
დ. მოლაპარაკების ღირებულების კონცეფცია. ამ კონცეფციის არსი იმაში მდგომარეობს, რომ ნებისმიერ მოლაპარაკებას სჭირდება ინფორმაცია, და ამ ინფორმაციას გააჩნია არამატერიალური (დრო, ემოცია, მორალი) და მატერიალური (ფული) ღირებულება;

ე. ასიმეტრიული ინფორმაციის კონცეფცია, რომელიც მჭიდროთაა დაკავშირებული მოლაპარაკების ღირებულების კონცეფციასთან. ამ კონცეფციის არსი მდგომარეობს იმაში, რომ მოლაპარაკების მხარეები განაგებენ მოლაპარაკების შესახებ შედარებით მცირე ინფორმაციას, ვიდრე მოლაპარაკების მესამე მხარე. ასიმეტრიული ინფორმაციის შედეგად კონფლიქტის მონაწილე მხარეები განიცდიან გარკვეულ მოლაპარაკების შედეგობრივ დანაკარგს;

გამოკვლევამ დაადასტურა, რომ მწვავე დაპირისპირების პირობებში სტრატეგიული სისტემური ანალიზის გარეშე შეუძლებელია სახალხო დიპლომატიის მიერ დასახული ამოცანების წარმატებით შესრულება, ამისათვის ანუ დადებითი შედეგის მისაღწევად აუცილებელია: ა) შეფასებულ იქნეს მოლაპარაკების განვითარებია შესაძლო დინამიკა; ბ) დროულად და სწორად შეიმუშავონ ოპტიმალური გადაწყვეტილებები მოლაპარაკების პროცესის ნორმალური მსვლელობისათვის.

სახალხო დიპლომატიის ზემოთ განხილული კონცეფციები კაუზალური (მიზეზით შეპირობებული) ხასიათისაა, რომელიც მნიშვნელოვანი სახალხო დიპლომატიის

ორგანიზაციულ მართვაში. მაშასადამე, სახალხო დიპლომატიის საქმიანობის ეფექტიანი მართვა მიიღწევა კაუზალური პრინციპების რეალიზაციით (იხ. ნახ. 1).

ნახ. 1.3. სახალხო დიპლომატიის კაუზალური მართვის პრინციპები

განვიხილოთ თითოეული მათგანი:

1) მოლაპარაკების ფორმატი პირდაპირ ან ირიბად გავლენას ახდენს შემდეგი მოლაპარაკების ფორმირებაზე, რამეთუ ის უშუალოდაა დაკავშირებული მოლაპარაკების მხარეების სურვილთან;

2) გადაწყვეტილებების ფორმირების კომპლექსური ხასიათი - ყველა გადაწყვეტილება ერთმანეთთან მჭიდროდაა დაკავშირებული და გავლენას ახდენს მოლაპარაკების შედეგზე;

4) მოლაპარაკების ყოველი გადაწყვეტილების მომზადება უნდა ითვალისწინებდეს ქმედებების ალტერნატიულ ვარიაციებს;

5) თუ მოლაპარაკების დროს მიღებული გადაწყვეტილებები ეწინააღმდეგება მოლაპარაკების ძირითად მისიას საჭიროა მისი გადახედვა ან უნდა გადაიდოს სამომავლო განხილვისთვის.

დასკვნა: „აფხაზეთის კრიზისი“ ვითარდებოდა XX საუკუნის მთელ მანძილზე „დივერსიფიცირებული ევოლუციის“ გზით: რუსეთისაგან მართული აფხაზური ეთნოკრატიული „სეპარატიზმის“ აღმავლობა-შეკავების ფაზების პერიოდული მონაცვლეობით. რუსეთისაგან მართული ე.წ. სეპარატიზმისა და რუსული იმპერიალიზმის „ალიანსს გამოკვეთილი ანტიქართული ხასიათი ჰქონდა („სიტინის გეგმა- 1992წ., სოჭის ოლქისა და აფხაზეთის გაერთიანებით ე.წ. „საკურორტო რესპუბლიკის“ შექმნის გეგმა-1945-47 წ.წ., „სუსლოვის დოქტრინა“ -1961 წ., XX საუკუნის 50-80-იან წლებში აფხაზეთში სამოქალაქო-პოლიტიკური პუტჩების სერია და სხვა).

საქართველოში არის ერთი კონფლიქტი - ესაა კონფლიქტი რუსეთის ფედერაციასთან და ამ კონფლიქტში ეთნიკური აფხაზი და ოსი საქართველოს მოქალაქეები, რუსეთის ხელისუფლების მიერ გამოყენებულია საშუალებად, რასაც

რუსეთ-საქართველოს ურთიერთობის ხანგრძლივი ისტორიის მანძილზე არაერთხელ ჰქონდა ადგილი;

საქართველოს მომავალი ბევრად იქნება დამოკიდებული იმაზე, თუ რაოდენ პრინციპულად წარმართავენ აშშ, „ნატო“ და ევროკავშირი რუსეთთან ურთიერთობას და რამდენად მტკიცედ და უკომპრომისოდ დაიცავენ ისინი საქართველოს სუვერენიტეტისა და ტერიტორიული მთლიანობის პრინციპებს;

საქართველოში არსებული კონფლიქტების დარეგულირების ერთ-ერთ მნიშვნელოვან გზად რჩება მისი მშვიდობიანი გზებით გადაჭრა. ამ თვალსაზრისით, დიდი მნიშვნელობა ენიჭება საერთაშორისო ორგანიზაციების ძალისხმევით მიღებულ რეზოლუციებს და დადგენილებებს, რომლებიც რუსეთის ხელისუფლების მიერ, უკანონოდ აღიარებულ კონფლიქტურ რეგიონებს საქართველოს ნაწილად მიიჩნევენ და მხარს უჭერენ საქართველოს ტერიტორიულ მთლიანობას;

დასავლეთის სახელმწიფოები უძლურნი აღმოჩნდნენ, როგორც 2008 წლის ომის თავიდან აცილების, ისე, მისი მძიმე შედეგების ლიკვიდაციის საქმეში. საქართველო მათთვის მხოლოდ ნავთობსადენისა და გაზსადენის სარტანზიტო დერეფნად მოიაზრება;

შესამუშავებელია შიდა და საგარეო-პოლიტიკური პრიორიტეტების ის სისტემა, რომელიც ქვეყანას ახალი მოსალოდნელი საფრთხეებისგან დაიხსნის და შესაძლებლობას მისცემს მომავალში, ტერიტორიული საზღვრების ერთიანობისა და მთლიანობის აღსადგენად;

რუსეთ - საქართველოს ომი, ეს არ იყო საქართველო-ოსეთის ან საქართველო - აფხაზეთის ომი. ეს იყო აშშ-სა და რუსეთის კონფრონტაცია საქართველოს ტერიტორიაზე, რომელიც რაღაც პერიოდით, მათ შორის განხეთქილების ვაშლად იქცა. საჭიროა, რომ საქართველომ გამოიმუშაოს გონივრული და რეალისტური საგარეო პრინციპები და პრიორიტეტები, რომელიც უზრუნველყოფს გრძელვადიან მშვიდობას და სამშვიდობო-სამეზობლო პოლიტიკის განხორციელებას;

სამხრეთ კავკასია ერთ-ერთი ყველაზე საინტერესო და ამავედროულად, რთული რეგიონია და საქართველოც მუდმივად გეოპოლიტიკური ძვრების პროცესში იქნება;

საქართველოსთვის დადებით გარემოებად შეიძლება ჩაითვალოს, კონფლიქტის მოგვარების საქმეში სახალხო დიპლომატიის ჩართვა;

მოსაზრება: 2008 წლის 7-12 აგვისტოს რუსეთ-საქართველოს ომი არა მხოლოდ ჩვენი რეგიონისათვის, შესაძლებელია საერთოდ ახალი გეოსტრატეგიული „წელთაღრიცხვის“ დასაწყისი გახდეს, ვინაიდან ეს მოვლენა შეიცავს ახალი გეოპოლიტიკური პროცესის ინიცირებას-მსოფლიო წესრიგის არსებული მოდელის შეცვლის პერსპექტივას;

საქართველოში რუსეთის სამხედრო ინტერვენციამ და საქართველოს ტერიტორიის ოკუპაციამ ნათლად გამოკვეთა ახალი გლობალური გეოპოლიტიკური კონტურები: - რუსეთის ევროაზიური იმპერიის აღდგენისა და მის ირგვლივ ახალი გლობალური პოლუსის ჩამოყალიბების მცდელობა;

წინადადება: საქართველოსთვის სტრატეგიული დახმარების გაწევა, უნდა განიხილებოდეს, როგორც გლობალური გეოპოლიტიკური რევოლუციის პრევენცია. თუ საქართველოს სერიოზულად არ დაეხმარებიან, თუ მხარდაჭერის დინამიკა არ გადავა მუდმივი სტრატეგიული პროტექციის (განსაკუთრებით სამხედრო გარანტიების) რეჟიმში, კრემლის იმპერიული პროექტი შეუქცევადი გახდება; შედეგად: დასავლური ცივილიზაცია იძულებით მიიღებს საერთაშორისო ურთიერთობათა რუსულ-ევრაზიულ მოდელს; ტრანსატლანტიკური სისტემა-დეზინტეგრაციის მძლავრ იმპულსებს; ევროკავშირი - „საფრთხეების სტრატეგიის“ ახალ ტალღას; პროცესი დიდად დააზარალებს, შეზღუდავს აშშ-ს გეოსტრატეგიულ ინტერესებს.

საქართველოს საგარეო პოლიტიკის ძირითად პრიორიტეტად „ნატო“-ში და დასავლურ სტრუქტურებში გაწევრიანება რჩება, მაგრამ საქართველოს გეოსტრატეგიული მდებარეობიდან და ურთულესი გეოპოლიტიკური მდგომარეობიდან გამომდინარე, ამ თემით მუდმივად აპელირება დაუშვებელია. საჭიროა გაწონასწორებული, დაბალანსებული საგარეო პოლიტიკური კურსი.